

عکاسی نوین شهری

نیلوفر صالحی ابرقویسی

عکس: ستار وزیری

نگاهی به مستندنگاری در پنج دوره جشنواره ملی عکس مشهد؛ سخنران: کیارنگ علایی

نگاهی به چند پروژه عکاسان معاصر ایران؛ سخنران: مهدی وثوق نیا

اخلاقیات در عکاسی مستند؛ سخنران: اسماعیل عباسی

عکاس امروز یک پدیدارشناس؛ سخنران: رهام شیراز و بینابینیت در عکاسی خیابانی؛ سخنران: رهام شیراز

بررسی آثار یک عکاس (portfolio review) با حضور اسماعیل عباسی، دکتر محمد ستاری، شهریار توکلی، کیارنگ علایی، رهام شیراز، مهدی وثوق نیا و محسن بایرام‌نژاد برگزار شد.

در ادامه این اتفاق مفید و اثرگذار که در شهر یزد رخداد فصلنامه چیدمان نیز با

یزد برگزار کند.

این دوره آموزشی مفید متشکل از دو بخش: سخنرانی و بررسی آثار یک عکاس بود که در بخش بررسی آثار یک عکاس: شرکت‌کنندگان با ارسال عکس‌ها و انتخاب استاد راهنمای خود از بین مدرسین این دوره، به صورت خصوصی و رودررو به مشورت و نظرخواهی پرداختند.

در این دوره نشست‌هایی با عناوین:

مقدمه‌ای بر مستندگرایی؛ سخنران: محسن بایرام‌نژاد

شکل‌گیری عکاسی شهری در قرن ۱۹؛ سخنران: شهریار توکلی

سیری بر عکاسی شهری قرن بیستم؛ سخنران: کیارنگ علایی

نگاهی به مستندنگاری در دو سالانه یازدهم و دوازدهم عکس ایران سخنران محمد ستاری

آموزش به‌عنوان مهمترین خاستگاه رشد و پرورش هر شاخه هنری دارای جایگاه ویژه‌ای است. به هدف تأمین منابع جامع و جلوگیری از پراکندگی مطالب آموزشی و بررسی یک‌پارچه عکاسی شهری، به‌عنوان پر مخاطب‌ترین زائر عکاسی مستند، محمد صالح‌صالحیان [دانشجوی کارشناسی عکاسی] را بر آن داشت تا با همکاری محسن خیرخواه [مدیرمسئول آموزشگاه آزاد هنرهای تجسمی «خاک»] و حمایت‌های اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان یزد و حوزه هنری استان، دوره جامع عکاسی نوین شهری را به مدت پنج روز و با حضور هفت مدرس برجسته دانشگاه: اسماعیل عباسی، دکتر محمد ستاری، شهریار توکلی، رهام شیراز، مهدی وثوق نیا، کیارنگ علایی، محسن بایرام‌نژاد در ۱۵ عنوان نشست از شنبه ۹ شهریور الی چهارشنبه ۱۳ شهریور در شهر

و گرایش‌های نوینی یافته است؟

شهریار توکلی: به نظر من در حقیقت همه تعاریفی که می‌کوشند گونه‌های مختلف عکاسی را طبقه‌بندی کنند و آن‌ها را توضیح دهند، تعاریف نادقیقی است و همه با هم مرزهای مشترکی دارند در نتیجه عکاسی شهری یک جایی با عکاسی جنگ پهلو می‌زند و یک جایی با عکاسی پرتره، حتی با عکاسی طبیعت یک جاهایی به هم وصل می‌شوند و هیچ تعریف قاطع و مرزبندی مشخصی برای تعریف عکاسی شهری وجود ندارد هر کجا که شهر موضوع عکس باشد چه موضوع اصلی و چه موضوع ضمنی به نظر من می‌تواند به عنوان عکاسی شهری قلمداد شود. نمونه‌های آن را من در «دوره جامع آموزش عکاسی نوین شهری» نمایش دادم و اینکه عکاسی معاصر چه ویژگی‌هایی دارد یک بحث کلی است که واقعاً باید راجع به آن صحبت‌هایی مفصل کرد. در این کارگاه به خصوص جای خالی پرداختن به عکاسی معاصر شهری خیلی زیاد احساس شد و می‌بایست یکی از عناوین انتخابی برای جلسات برگزاری این دوره آموزشی تحولاتی که عکاسی شهری در این دهه اخیر به خود دیده است، به خصوص با آمدن موبایل که در دست همه است و عکاسی شهری معنای جدیدی به خود گرفته است. هیچ حادثه و خبری نیست که عکسی از آن بیرون نیاید یعنی هیچ حادثه‌ای رخ نمی‌شود اینها همه ویژگی‌های عکاسی جدید است که متأسفانه جای خالی آن را در این نشست دیدم و به عنوان پیشنهاد بیان می‌کنم که انشا... در سال‌های آینده به آن بپردازند.

ارائه شد آن قدر وسیع بودند که باید به شکل مدون مطرح شود.

علی‌رغم برخی نواقص جزئی که طبعاً به واسطه تجربه نخست وجود دارد، لازم است به این نکته مهم اشاره کنم که ویژگی متفاوت این دوره آموزشی در قیاس با سایر دوره‌ها، تعیین بازه زمانی بلند مدت و تعدد نشست‌های آموزشی با حضور اساتید مختلف و تدوین قالبی هدفمند با موضوعی مشخص است. همچنین ذکر این نکته که این برنامه توسط بخش خصوصی و مستقل از مدیریت و بودجه دولتی و به همت هنرمندان عکاس جوان و پر انرژی یزدی برپا گردیده است که این حجم در نوع خود بی‌سابقه است. این نکته می‌تواند انگیزه و نویدی باشد برای هنرمندان کشور که به این خودباوری دست پیدا کنند تا مدیریت هنری را به سمت بخش خصوصی سوق دهند. همه این ویژگی‌ها باعث شده که بنا به گفته همه اساتید مدعو این دوره و برخی از هنرمندان عکاس شرکت‌کننده، این رویداد اتفاقی مهم و نوآورانه و کم سابقه در عکاسی ایران تلقی شود و به لحاظ بعد کمی و سطح کیفی و برنامه‌ریزی آموزشی دوره‌ای مفید و تأثیرگذار و به عنوان نقطه عطفی در شکل برگزاری ورکشاپ‌های آموزشی در مقوله عکاسی در ایران مطرح شود. امیدواریم با الگوبرداری ورکشاپ‌های آینده از قالب برگزاری این دوره آموزشی در سایر نقاط کشور به زودی شاهد تأثیرات مثبت این رویداد بر جامعه عکاسی ایران به خصوص عکاسی مستند باشیم.

چیدمان: به نظر شما عکاسی شهری چه تعریفی دارد و در دوره معاصر چه ویژگی‌ها

برگزاری یک نشست کوتاه با تعدادی از اساتید نامبرده گفتگویی در خصوص چگونگی برپایی این دوره برگزار کرد که شرح این تبادل نظر را در ادامه می‌خوانید:

محسن خیرخواه: قدردانی و تشکر می‌کنم از اساتیدی که با حضور خود باعث شکل‌گیری دوره جامع آموزش عکاسی نوین شهری شدند. نخستین جرقه‌های برگزاری این دوره در ذهن آقای صالحیان زده شده بود و با کمک استاد کیارنگ علایی به تدریج ارتباط با دیگر اساتید برقرار شد و همچنین رایزنی‌های داخل استان صورت گرفت تا بتواند این اتفاق با حضور ۱۹۵ شرکت‌کننده از سراسر ایران برگزار شود.

چیدمان: بی‌شک انعکاس این رخداد در ایران از رسالت‌های این فصلنامه است که سبب شد از حضور شما بزرگواران بهره ببریم و همچنین شنیدن پیشنهادات و نظرات حرفه‌ای در مورد شماره نخست چیدمان سبب خرسندی و استفاده کاربردی ما خواهد بود.

شهریار توکلی: همه چیز عالی بود شکل برگزاری، نظم و احترام همه عالی بود و واقعاً تجربه بسیار خوشایندی بود.

چیدمان: ما هم از این اتفاق خرسند هستیم که امیدواریم برگزاری این دوره‌ها ادامه پیدا کند.

مهدی وثوق‌نیا: برگزاری دوره جامع آموزش عکاسی شهری حرکت کمی نیست و ثبت این وقایع می‌تواند به قوام این حرکت‌ها خیلی کمک کند.

محسن بایرام‌نژاد: مطالبی که در این دوره

محسن بایرام‌نژاد: به نظر من عکاسی معاصر چند وجهی گراست؛ جلوه‌های متفاوت و خواسته‌های گاهی متناقض از رسانه عکاسی دارد. عکاسی کماکان هم برای عکاس هم برای هنر به‌عنوان یک ابزار مورد استفاده قرار می‌گیرد. و نمی‌توان سمت و سوی مشخصی برای عکاسی معاصر چه در ایران که حوزه بسته اختصاصی دارد و چه در جهان در معنای کلی‌اش متصور شد.

و لفظ عکاسی شهری نه به یک ژانر یا رویکرد به‌خصوص، که به بستری برای خلق اثر اشاره می‌کند. شهر بستری است که می‌توان در آن مستندنگاری کرد و همزمان، می‌توان ایده‌های خالق اثر را به اجرای غیرمستند و با «خود بیانگری» به تصویر درآورد. رویکرد خالق اثر به او و برای عکاسی «در» و «از» شهر، جهت خواهد داد.

چیدمان: نظر شما در مورد فصلنامه چیدمان چیست؟

شهریار توکلی: اگر مطالب بومی باشد خیلی خواندنی‌تر و جدیدتر خواهد بود تا اینکه آن‌ها بخواهند آراء متفکران غربی را دوباره تکرار کنند و بعد چیزهایی را به آن اضافه کنند و نظر مختصری در آخر بدهند. حتی اگر اظهار نظرهایشان مختصر و یا اشتباه و احساسی و شخصی باشد همه اینها ارجح است تا یک مقاله ترجمه‌ای. در فصلنامه ۲ مقاله صرفاً ترجمه داشتید که آن‌ها خوب است و سرجای خود بماند مقالات صرفاً ترجمه را متوجه می‌شوم ولی مقالات تألیفی که رنگ و بوی ترجمه دارد این به‌نظر من یک خورده‌ای ناخوشایند است. بخش مربوط به معرفی عکاس پیشکسوت یزد خیلی خوب بود هرچند که از آثار آن عکاسی چاپ نشده بود.

چیدمان: این شماره قرار است عکس ایشان را در بخش چیدمان گالری لحاظ کنیم.

شهریار توکلی: قطع مجله هم به‌نظر آمد که می‌تواند مقداری جمع و جورتر باشد یعنی شاید نیاز نباشد که اینقدر بزرگ باشد اما گرافیک خیلی خوب و شسته‌ای دارد. کلاً مجله پذیرفتنی است، حالا آدم

یک خورده اظهار نظرهای کوچکی راجع به آن می‌کند. مبحث معرفی خانواده و زبیری [چیدمان گالری] خیلی خوب بود. بخش پولارید را متوجه نشدم که بر چه اساسی انتخاب شده چون این نمایشگاه در تهران برگزار شده است.

چیدمان: کاملاً درست است؛ البته ما نخواستیم که همه اینها فقط یزدی باشد و هیأت تحریریه بخش عظیمی‌شان در یزد نیستند و کشوری فکر کردیم هم به مؤلفین، هم هیأت تحریریه و هم گستره دریافت، در فصلنامه تلاش خواهد شد که بخشی از آن به فرهنگ و هنر یزد اختصاص داده شود مثلاً معرفی پیشکسوتان هست و با یک زاویه دید دیگری یزد را نشان دهیم.

شهریار توکلی: حالا که سطح کشوری کار می‌کنید بهتر است توی وبلاگ‌ها بگردید و آدم‌هایی که دست به قلم هستند و مستعد هستند از آن‌ها دعوت کنید که بیابند و بنویسند. حتماً می‌توانید آدم‌هایی پیدا کنید که خوش قلم باشند و کمک کنند چیزهای تألیفی را بنویسند، این‌ها مجله را زنده می‌کند و یک مقدار از حالت غربی و آن چیزی که ما از آن فاصله داریم، بیرون می‌آورد و کار را مقداری ملموس‌تر می‌کند. حتماً فراخوانی در فصلنامه چاپ کنید نه به‌عنوان مقاله که چاپ شود به‌عنوان نمونه کار که مقالات در آرشیو فصلنامه باشد و بعد با توجه به فراخور موضوع از دوستان بخواهید که مقاله ارائه دهند.

ما را در جریان شماره‌های بعدی فصلنامه قرار دهید. و امیدوارم که فصلنامه شما برقرار بماند حتی اگر یک شرایط سختی پیش بیاید کماکان که برای همه ما پیش آمده آن‌ها را نکنید و سعی کنید آن شرایط را پشت سر بگذارید و از بین نرود.

مهدی وثوق‌نیا: من شخصاً خیلی دلم می‌سوزد که یک کاری را درست بررسی نکنم و در مورد آن صحبت کنم و اکنون هم در خصوص فصلنامه شما وضعیت چنین است و چون فصلنامه را خوانده‌ام و اعتقاد دارم که اگر بخواهیم گپی یا گفتگویی با هم داشته باشیم باید حتماً فصلنامه را

خوانده باشیم و براساس تجربیاتمان (خود من ۵ سال در مجله عکس کار کرده‌ام) و اسماعیل عباسی (به‌عنوان پدر نشریات نوین عکاسی) ضعف‌ها و قوت‌هایی که فکر می‌کنیم در ارتباط با کار هست را خیلی کاربردی در اختیار شما بگذاریم.

اساتید و هنرمندان شرکت‌کننده در این نشست ۵ روزه در گفتگویی صمیمی که در دفتر فصلنامه چیدمان روز دوشنبه ۱۱ شهریورماه برگزار شد، حضور بهم رسانیدند و فصلنامه امیدوار است که دیدگاه‌ها و نظرات دوستان را در شماره‌های بعدی منعکس کند. ■

